

Rozwój kompetencji kluczowych ucznia w szkole

Unia Europejska próbując wspierać rozwój wszystkich obywateli zdefiniowała najważniejsze i najbardziej podstawowe umiejętności, które człowiek powinien rozwijać w trakcie swojego życia, żeby osiągnąć sukces w życiu zawodowym i prywatnym.

Umiejętności te nazywane są kompetencjami kluczowymi:

- porozumiewanie się w języku ojczystym oraz w językach obcych
- kompetencje matematyczne i podstawowe kompetencje naukowo-techniczne
- kompetencje informatyczne
- umiejętność uczenia się
- kompetencje społeczne i obywatelskie
- inicjatywność i przedsiębiorczość
- świadomość i ekspresja kulturalna

Porozumiewanie się w języku ojczystym oraz w językach obcych

Porozumiewanie się w języku ojczystym jest umiejętnością, która pozwala wyrażać swoje myśli, uczucia i opisywać zdarzenia zarówno w języku mówionym, jak i na piśmie oraz utrzymywać kontakty z innymi ludźmi na polu nauki, kursów szkoleniowych, pracy, a także w domu i w czasie wolnym. Polega m.in. na czytaniu i słuchaniu ze zrozumieniem, wyrażaniu się w sposób precyzyjny i zwięzły, umiejętności pisania różnych typów tekstów, umiejętności oddzielania informacji istotnych od nieistotnych, umiejętności korzystania z dodatkowych materiałów, aby napisać, zaprezentować lub zrozumieć różne typy przekazów – pisanych i mówionych.

Nauczyciele realizują rozwijanie tej kompetencji na każdych zajęciach edukacyjnych, opiekuńczych i wychowawczych pod warunkiem, że:

- Dbają o poprawność swoich wypowiedzi.
- Umiejętnie moderują dyskusje i swobodne wypowiedzi uczniów.
- Są uważni słuchając uczniów.
- Zwracają uwagę na formę, poprawność gramatyczną, ortograficzną wypowiedzi pisemnych
- Monitorują treści pochodzące z innych źródeł niż podręczniki szkolne.

Porozumiewanie się w językach obcych opiera się na umiejętności rozumienia i wyrażania myśli, uczuć i opisywania zdarzeń ustnie i pisemnie w różnych sytuacjach - w pracy, w domu, w czasie wolnym, w trakcie zdobywania wiedzy i nowych umiejętności – zgodnie z oczekiwaniami i potrzebami. Porozumiewanie się w językach obcych wymaga również świadomości różnych obyczajów obowiązujących w danych społecznościach.

Kształtowanie tej kompetencji odbywa się głównie na zajęciach językowych, nie mniej jednak korzystanie z pomocy naukowych, stron internetowych, itp. oraz promowanie znajomości języków obcych również może być rozwijane na pozostałych zajęciach szkolnych.

Kompetencje matematyczne i podstawowe kompetencje naukowo-techniczne

Kompetencje matematyczne polegają na umiejętności dodawania, odejmowania, mnożenia, dzielenia i obliczania proporcji, dokonywania obliczeń w pamięci i na papierze, a także stosowania przeliczników wag i miar w celu rozwiązania wielu zadań i problemów w codziennym życiu. **Wykorzystuje się je m.in. w zarządzaniu domowym budżetem** (równoważenie wpływów i wydatków, planowanie wydatków, oszczędzanie), podczas robienia zakupów (porównywanie cen, rozumienie pojęcia objętości, wag i miar, wyliczaniu pieniędzy, w tym również przeliczaniu na inne waluty) oraz prezentowaniu różnych rzeczy (wzory, modele, wykresy etc.).

Kompetencje matematyczne to także umiejętność zastosowania matematyki w myśleniu – **umiejętność logicznego i analitycznego myślenia**, umiejętność śledzenia toku rozumowania innych, umiejętność abstrahowania i generalizowania, również umiejętność myślenia przestrzennego, **zdolność krytycznej oceny** (umiejętność oddzielenia udowodnionych stwierdzeń od przypuszczeń).

Podstawowe kompetencje **naukowo-techniczne** to **znajomość** podstawowych **procesów** zachodzących **w przyrodzie**, a także zasad funkcjonowania technologii i umiejętność ich zastosowania. Ponadto rozumienie związku technologii z innymi dziedzinami – postępowaniem naukowym (np. w medycynie), społeczeństwem (wartości, zagadnienia moralne), kulturą (np. multimedia) oraz ze środowiskiem (zanieczyszczenie). To także umiejętność rozpoznania głównych cech badania naukowego i rozumienia powodów wyprowadzenia takich, a nie innych wniosków.

Kształtowanie powyższych kompetencji odbywa się na wszystkich bez wyjątku zajęciach szkolnych poprzez:

- *Realizację zadań dydaktycznych z przedmiotów matematyczno – przyrodniczych*
- *Stosowanie procesów myślowych*
- *Wskazywanie reguł zasad i procedur*

Kompetencje informatyczne

Na kompetencje informatyczne składa się dobra znajomość i umiejętność korzystania z tzw. technologii społeczeństwa informacyjnego w różnych sytuacjach: w pracy, czasie wolnym, jako narzędzia komunikacji. Opierają się na podstawowych umiejętnościach: **wykorzystaniu** komputerów i innych **multimediów** do pozyskiwania, oceny, gromadzenia, tworzenia, przedstawiania i wymiany informacji, a także do porozumiewania się i uczestniczenia we współpracy w sieci.

Podstawą jest świadomość możliwości, jakie daje korzystanie z Internetu i komunikowanie się przy użyciu mediów elektronicznych a także **różnicy pomiędzy światem rzeczywistym i wirtualnym**, rozumienie potencjału technologii jako wsparcia kreatywności i innowacyjności w rozwoju osobistym.

Naszym głównym zadaniem jest monitorowanie użytkowania technologii zgodnie z przepisami prawa, poszanowania godności osobistej, jako wsparcia dla procesu edukacji.

„Szkoła ma również przygotowywać do dokonywania świadomych i odpowiedzialnych wyborów w trakcie korzystania z zasobów dostępnych w Internecie, krytycznej analizy

informacji, bezpiecznego poruszania się w przestrzeni cyfrowej, w tym nawiązywania i utrzymywania opartych na wzajemnym szacunku relacji z innymi użytkownikami sieci.”

Umiejętność uczenia się

Umiejętność uczenia się to umiejętność **organizowania własnej nauki**. Opiera się na dyspozycji i zdolności do organizowania i regulowania procesu uczenia się, zarówno na poziomie indywidualnym, jak i grupowym. Zawiera w sobie umiejętności: **efektywnego zarządzania własnym czasem**, rozwiązywania problemów, zdobywania, przetwarzania, oceniania i przyswajania nowych informacji, a także zdolność zastosowania nowej wiedzy i umiejętności w wielu sytuacjach – w domu, pracy, w szkole i podczas kursów szkoleniowych.

Umiejętność uczenia się to **świadomość swoich mocnych i słabych stron**, stanu posiadanej wiedzy i uzdolnień. To także zdolność do poświęcenia czasu i uwagi na naukę, niezależność i umiejętność krytycznego myślenia, dyscyplina, wytrwałość, zarządzanie informacją.

Ta niezwykle delikatna do kształtowania kompetencja kształtowana jest w szkole w procesach nie koniecznie związanych z dydaktyką, lecz raczej ze stosunkami międzyludzkimi panującymi w czasie zajęć.

Nauczyciele w ramach swoich zadań mają szanse wskazywać uczniom pozytywne wzorce, czy sami być wzorem do naśladowania. Ta kompetencja - to można powiedzieć - esencja życia szkolnego – olbrzymie zadanie szkoły, nauczyciela, ale również całego społeczeństwa w kształtowaniu młodego człowieka.

Kompetencje społeczne i obywatelskie

Kompetencje społeczne i obywatelskie uwzględniają wszystkie formy zachowań, których możemy potrzebować, aby skutecznie uczestniczyć w życiu prywatnym i zawodowym.

Na kompetencje społeczne składają się m.in.:

- rozumienie wzorców zachowań ogólnie akceptowanych w różnych społeczeństwach,
- zdolność do budowania zaufania i współczucia w innych ludziach,
- umiejętność oddzielenia sfery prywatnej od zawodowej
- niechęć do przenoszenia konfliktów zawodowych na życie prywatne,
- świadomość i rozumienie tożsamości kulturowej własnego kraju w interakcji z innymi kulturami
- umiejętność zobaczenia i zrozumienia różnych punktów widzenia.

Kompetencje obywatelskie to znajomość praw człowieka i konstytucji swojego kraju, a także zakresu działań jego rządu, to również rozumienie ról i zakresu odpowiedzialności instytucji stanowiących politykę na poziomie lokalnym, regionalnym, narodowym, europejskim i międzynarodowym. Zarówno kompetencje społeczne, jak i obywatelskie, rozwijają poczucie przynależności do społeczności lokalnej, kraju, Unii Europejskiej, Europy i świata.

Inicjatywność i przedsiębiorczość

Te kompetencje odnoszą się do naszej zdolności **przekształcania idei w czyny**.

Składają się na nie: kreatywność, innowacyjność, podejmowanie ryzyka, umiejętność planowania, organizowania, analizowania, oceny, zarządzania i wdrażania projektu oraz umiejętność współpracy w zespole, by osiągnąć zamierzone cele.

Przedsiębiorczość to chęć wprowadzenia zmian, **branie odpowiedzialności za swoje działania** i umiejętne stawianie celów.

To również znajomość dostępnych możliwości w celu wybrania tych odpowiadającym w największym stopniu własnym, zawodowym i biznesowym działaniom.

Ta kompetencja to również zapraszanie uczniów do wystąpień przed społecznością, motywowanie do udziału w przedsięwzięciach szkolnych, udziału w samorządzie uczniowskim itp.

Świadomość i ekspresja kulturalna

To uznanie ważności i szacunek dla kreatywnego wyrażania myśli, doświadczeń i emocji poprzez różne środki, włączając w to muzykę, przedstawienia, literaturę, sztuki wizualne. Na świadomość i ekspresję kulturalną składają się m.in.: podstawowa wiedza na temat głównych dzieł kultury, świadomość dziedzictwa kulturowego własnego kraju i Europy oraz ich miejsca w świecie.

Umiejętność odniesienia własnej kreatywności i ekspresywności do kreatywności i ekspresywności innych osób, umiejętność zidentyfikowania i wykorzystania możliwości realizowania działalności kulturalnej, otwartość na różne formy wyrazu kulturowego i szacunek dla odmiennych kultur.

Ta kompetencja przejawia się w organizowaniu wyjść do miejsc kultury jak muzea, teatry, spotkań z ludźmi kultury w murach szkoły, ale również w przeżywaniu ważnych dla szkoły i społeczności wydarzeń i „ubieraniu” ich w scenki, przedstawienia, pokazy uczniowskie.